

Recenzja

pracy doktorskiej mgr. Mariusza Jaworskiego pt. „Udział Policji w realizacji polityki bezpieczeństwa państwa na szczeblu lokalnym”

Całościowe podejście do problematyki bezpieczeństwa państwa powinno obejmować kwestie uwarunkowań międzynarodowych i wewnętrznych. Wiąże się z tym również uwzględnianie racji stanu i wpływających z niej strategicznych wizji trwania i rozwoju państwa. Działalnością w ramach której każdy podmiot państwowy stara się rozwiązywać skomplikowane problemy z powyższego zakresu jest odpowiednio programowana i prowadzona polityka (zagraniczna i wewnętrzna). Jeden z jej zasadniczych nurtów stanowi polityka bezpieczeństwa. Biorąc pod uwagę aktualny dorobek nauki można przyjąć, że polityka bezpieczeństwa państwa to celowa, planowa i zorganizowana w ramach państwa oraz pod kierownictwem organów państwowych działalność podmiotów państwowych, społecznych i prywatnych, ukierunkowana na uzyskanie i utrzymanie najlepszego w danych warunkach poziomu bezpieczeństwa, połączona z tworzeniem rozwiązań zapewniających zdolność do sprawnej i skutecznej reakcji w odpowiedzi na pojawiające się wyzwania oraz zagrożenia.

Polityka bezpieczeństwa jest realizowana przez państwo, które jak już wspomniano funkcjonuje w określonych warunkach międzynarodowych i wewnętrznych. W związku z tym można wyróżnić dwa główne nurty tej polityki międzynarodowy (zewewnętrzny) oraz wewnętrzny. Generalnie rzecz ujmując polityka bezpieczeństwa międzynarodowego to celowa i zorganizowana działalność państwa prowadzona w ramach ogólnej polityki bezpieczeństwa, ukierunkowana na nawiązywanie i utrzymywanie korzystnych oraz

bezkonfliktowych stosunków z innymi podmiotami stosunków międzynarodowych. Jeżeli chodzi o politykę bezpieczeństwa wewnętrznego to jest ona atrybutem (ciągle aktualnej mimo postępujących procesów integracji i internacjonalizacji) suwerenności wewnętrznej państwa. W jej ramach sprawując władzę na swoim terytorium, przy pomocy działań koncepcyjnych władczych oraz operacyjnych zarządza ono bezpieczeństwem wewnętrznym. W ujęciu definicyjnym można stwierdzić, że polityka bezpieczeństwa wewnętrznego to element składowy polityki bezpieczeństwa państwa ukierunkowany na tworzenie bezpiecznych warunków egzystencji i rozwoju poprzez działania koncentrujące się na stabilizowaniu oraz harmonizacji wewnętrznych procesów i mechanizmów decydujących o sprawnym funkcjonowaniu danego państwa. Dla realizacji polityki bezpieczeństwa wewnętrznego państwo wydziela określone środki i tworzy wchodzące w ich skład instrumenty. Jednym z ważniejszych narzędzi polityki bezpieczeństwa wewnętrznego są wyspecjalizowane instytucje działające w różnych jej obszarach. Tradycyjnie w większości państw do najważniejszych z nich należą formacje policyjne. Mają one z reguły rozbudowaną strukturę, liczny personel oraz rozległy katalog zadań. Państwa prowadząc politykę bezpieczeństwa wewnętrznego dużą wagę przykładają do jej lokalnych aspektów. Wynika to przede wszystkim z ich terytorialnej organizacji oraz podziału na regionalne i lokalne jednostki administracyjne. Istotne są również inne pragmatyczne przyczyny wiążące się z faktem, iż to na poziomie lokalnym najłatwiej zauważalne, są różnorodne zagrożenia, szanse i potrzeby mające wpływ na stan bezpieczeństwa ludności państwa. W związku z tym to także na tym poziomie można uzyskać odpowiednie pozytywne efekty dzięki dostosowaniu działań do lokalnych potrzeb.

Lokalność w kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego rozumiana jest jako określony rodzaj ładu społeczno-organizacyjnego opartego na naturalnych związkach i poziomach styczności o charakterze osobistym. Do podstawowych cech społeczności lokalnych zalicza się różne formy autonomii w organizacji i działaniu. Społeczność lokalna to zbiorowość która zajmuje konkretną przestrzeń posiadającą własną nazwę i miejscową tradycję. Lokalność to także pewnego rodzaju ideologia oparta na aktywności i inicjatywach osób zamieszkujących konkretny teren wynikająca z poczucia wspólnoty. Należy podkreślić, że lokalność nie funkcjonuje w opozycji do centrum. Stanowi ona pewien wyodrębniony element powierzchni terytorialnej, społecznej i kulturowej, będący immanentną częścią składową organizmu państwowego. Zważywszy na powyższe konstatacje, można stwierdzić, że lokalny wymiar bezpieczeństwa wewnętrznego państwa obejmuje w stosownych do lokalnego,

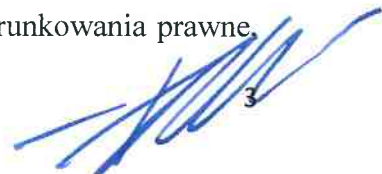
wspólnotowego kręgu proporcjach wszystkie jego elementy o charakterze ogólnopaństwowym ale uwzględnia także składniki specyficzne dla danej społeczności.

Dobrze zorganizowane, zintegrowane i aktywne społeczności lokalne mają wpływ na budowanie silnego państwa, z udziałem obywateli nastawionych na realizację celów wspólnoty, w ramach szerzej definiowanego dobra wspólnego wychodzącego poza ich własne potrzeby i oczekiwania. Sprzyjać temu powinna także odpowiednia polityka centrum państwowego dostarczającego nie tylko środków finansowych i rzeczowych ale wspierającego działania na rzecz bezpieczeństwa w różnych obszarach poprzez instytucje ogólnopaństwowe w szczególności zaś takie jak Policja, która posiada agendy terenowe rozlokowane w lokalnych strukturach administracyjnych na szczeblu gminy czy powiatu.

Mając na względzie zasygnalizowane powyżej uwarunkowania należy podkreślić, że podjęcie przez mgr. Mariusza Jaworskiego badań dotyczących wkładu Policji do realizacji polityki bezpieczeństwa Polski w jej lokalnym wymiarze znajduje uzasadnienie zarówno w kontekście potrzeb nauki jak praktyki działań na rzecz bezpieczeństwa państwa ze szczególnym uwzględnieniem jego lokalnych aspektów. Należy w tym miejscu zauważyć z zadowoleniem, że w trakcie procesu badawczego doktorant przeanalizował szereg tematycznych publikacji oraz dokumentów, które w rezultacie pozwoliły mu na przedstawienie spójnej i dobrze udokumentowanej analizy funkcjonowania Policji na rzecz bezpieczeństwa lokalnej społeczności jaką jest powiat koniński. Biorąc pod uwagę twórcze podejście do tematyki oraz bazę źródłową na której zbudowana została dysertacja mgr. M. Jaworskiego należy uznać, że jej treści w różnych aspektach mogą być przydatne tak dla badaczy jak i praktyków funkcjonujących w obszarze odpowiedzialności za bezpieczeństwo lokalne ze szczególnym uwzględnieniem poziomu powiatowego. Ponadto należy dodać, że praktyczne znaczenie ustaleń badawczych wzmacniają elementy empiryczne odnoszące się do analizy i oceny konkretnych rozwiązań zawartych w lokalnym programie „Razem dla bezpieczeństwa”.

Stanowiąca przedmiot recenzji rozprawa zawiera 398 stron wydruku komputerowego, w tym 60 tabel, 64 fotografie i 3 rysunki.

Swoje dociekania badawcze oraz ich wyniki mgr M. Jaworski zaprezentował w ramach pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia. Poddając ocenie strukturę pracy należy stwierdzić, że jest ona dobrze przemyślana i logiczna. W sposób prawidłowy, na tle szeroko zakrojonych rozważań dotyczących istoty bezpieczeństwa ukazano: podstawowe uwarunkowania prawne,

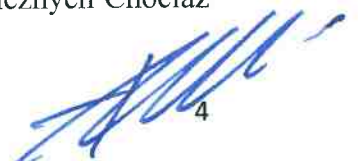

3

organizacyjne i realizacyjne polityki bezpieczeństwa lokalnego. Następnie przedstawiono rolę Policji w kreowaniu bezpieczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem poziomu lokalnego. Na końcu podjęto kluczową dla całości rozprawy próbę przedstawienia założeń i efektów lokalnego policyjnego programu „Razem dla bezpieczeństwa” wdrożonego w powiecie konińskim. Biorąc pod uwagę tematykę rozprawy jako racjonalne rozwiązanie należy potraktować przyjęcie takiego problemowego układu zagadnień. Na pochwałę zasługuje również czytelne i proporcjonalne rozplanowanie treści, tak całości rozprawy jak również poszczególnych jej rozdziałów. Jest to istotnym dowodem dobrej orientacji doktoranta w obszarze badanej problematyki.

Oceniając systematyzację oraz zawartość wstępu należy zauważyć, że w jego pierwszej części autor wskazuje na znaczenie bezpieczeństwa lokalnego oraz rolę jaką w jego kreowaniu odgrywa współpraca Policji, samorządów oraz społeczności lokalnych. Następnie sygnalizuje cel badań i przedstawia syntetycznie motywy wyboru tematyki rozprawy. We wstępie zawarte są również krótkie uwagi dotyczące zastosowanych metod badawczych oraz braku publikacji na temat będący przedmiotem rozważań ujętych w dysertacji. Wstęp zamyka obszerna charakterystyka struktury rozprawy.

W rozdziale pierwszym poświęconym założeniom metodologicznym dysertacji mgr M. Jaworski na początku w sposób obszerny i dobrze uargumentowany przedstawił uzasadnienie wyboru zakresu tematycznego rozprawy oraz analizę dotyczącą stanu badań połączoną z przeglądem literatury przedmiotu. W drugiej części rozdziału zaprezentowany został przedmiot i cel badań. W części trzeciej scharakteryzowano problem badawczy. Rozdział zamyka przedstawienie: hipotezy głównej, towarzyszących jej siedmiu tez, dziewięciu pytań badawczych oraz charakterystyka użytych metod badawczych. W ocenie recenzenta przedmiot badań, cele badań, główny problem badawczy oraz siedem problemów szczegółowych zostało sformułowanych właściwie i co bardzo istotne znalazły one odzwierciedlenie w poszczególnych częściach rozprawy. Za poprawny i zgodny z ogólnymi założeniami metodologicznymi dysertacji uznać należy także kształt hipotezy- będących jej wypadkową tez oraz pytań badawczych. Dobrze dobrane zostały także metody badawcze. W odniesieniu do wstępu i rozdziału pierwszego nasuwa się spostrzeżenie, że treści w nich zawarte można by ująć całościowo we wstępie jako że znaczna część tekstu rozdziału metodologicznego to uwagi natury ogólnej polegające na cytowaniu dość powszechnie znanych stanowisk definicyjnych autorów piszących o kwestiach metodologicznych. Chociaż

4

być może (co recenzent dopuszcza i respektuje) jest to rozwiązanie formalne, preferowane i wymagane w jednostce organizacyjnej w której rozprawa została przygotowana.

W obrębie drugiego rozdziału poświęconego teoretycznym aspektom bezpieczeństwa podjęte zostało pięć kwestii. Pierwsza z nich to ogólna charakterystyka bezpieczeństwa. Druga to analiza pojęcia i istoty bezpieczeństwa państwa. W trzecim podrozdziale przedstawiono poglądy dotyczące definiowania pojęć takich jak bezpieczeństwo wewnętrzne i międzynarodowe. Rozważania zawarte w drugim rozdziale zamyka charakterystyka uwarunkowań i systemu bezpieczeństwa RP. W rezultacie przeprowadzonych dociekań i analiz stworzona została czytelna i poprawnie usystematyzowana siatka pojęciowa, którą mgr M. Jaworski w sposób konsekwentny i efektywny posługuje się w kolejnych częściach dysertacji. Pewnym niedostatkim zauważalnym w tej części rozprawy jest sprawozdawcze podejście doktoranta do przedstawianych definicji i charakterystyk, przejawiające się nie tylko brakiem własnych propozycji definicyjno-terminologicznych ale także deficytem wyraźnych wskazań dotyczących opowiadania się za wybranymi stanowiskami cytowanych autorów. Generalnie jednak wyniki dokonanych w tym fragmencie recenzowanej pracy ustaleń należy uznać za precyzyjne i dobrze udokumentowane źródłowo oraz zauważyć, że tworzą one dobre podstawy teoretyczne do rozważań przeprowadzonych w kolejnych rozdziałach.

W rozdziale trzecim mgr M. Jaworski przedstawił efekty badań nad zakresem zadań i działalności samorządów terytorialnych w odniesieniu do bezpieczeństwa lokalnego. W jego pierwszym fragmencie składającym się z trzech podrozdziałów obok ukazania genezy i prawnych uwarunkowań funkcjonowania samorządu terytorialnego badawczemu oglądowi poddane zostały także struktura jednostek samorządu terytorialnego oraz ich ogólne zadania i kompetencje. Na tej bazie w części drugiej zawierającej dwa podrozdziały podjęte zostały problemy związane z postrzeganiem i interpretowaniem lokalnego wymiaru bezpieczeństwa oraz kwestia zadań władz lokalnych w różnych szczegółowych dziedzinach wpływających na stan bezpieczeństwa. W efekcie tej dobrze przemyślanej i opartej o rzetelny warsztat naukowy analizy powstał czytelny i aktualny obraz ukazujący uwarunkowania oraz mechanizmy kształtowania polityki bezpieczeństwa lokalnego.

W rozdziale czwartym zasadniczym przedmiotem rozważań jest próba określenia miejsca i znaczenia działalności Policji na rzecz bezpieczeństwa. Wspomniana analiza została

przeprowadzona w odniesieniu do: ustroju Policji, jej współpracy z administracją samorządową, realizacji koncepcji community policing oraz wykorzystania Krajowej Mapy Zagrożeń w zarządzaniu bezpieczeństwem lokalnym. Ukazane zostały także walory aktywizacji społeczeństwa na rzecz bezpieczeństwa lokalnego w ramach ogólnopolskich policyjnych programów profilaktycznych „Razem bezpieczniej” oraz „Dzielnicowy bliżej nas”. W wyniku dokonanych ustaleń doktorant podkreślił m.in. że dzięki współpracy na linii Policja, samorządy, społeczności lokalne wzrastają możliwości korzystnego oddziaływania na stan bezpieczeństwa lokalnego. Jednocześnie zaznaczył, że współdziałanie tych podmiotów ma znaczne perspektywy rozwojowe.

Ostatni piąty rozdział rozprawy dotyczy programu „Razem dla bezpieczeństwa” który realizowano w ramach działań Policji na rzecz bezpieczeństwa lokalnego w powiecie konińskim. W jego pierwszej części na tle ogólnej charakterystyki Konina oraz powiatu konińskiego przedstawiono analizę stanu bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego na tym terenie. Następnie zaprezentowano założenia, cele oraz sposoby realizacji innowacyjnego lokalnego policyjnego programu profilaktycznego pod nazwą „Razem dla bezpieczeństwa”, Rozdział zamyka przedstawienie rezultatów badań empirycznych, które jednoznacznie wskazują na wysoką skuteczność zastosowanych w ramach badanego programu przedsięwzięć oraz artykułują potrzebę realizacji kolejnych edycji tego rodzaju projektów.

Zarówno treść jak i forma poszczególnych elementów składowych rozprawy dostarcza solidnych i przekonujących dowodów że doktorant opanował umiejętności prowadzenia analizy i wnioskowania zawierającego tak diagnozy jak i prognozy odnoszące się do węzłowych czynników określających udział Policji w realizacji polityki bezpieczeństwa państwa na szczeblu lokalnym. Dodać należy że posiadający tak wysoki poziom rozeznania w badanej tematyce autor rozprawy mógłby dokonać także syntetycznych podsumowań jej poszczególnych części. Należy żałować, że tego nie uczynił bowiem niewątpliwie zwiększyło by to walory rozprawy.

Bazując na ustaleniach przedstawionych w kolejnych rozdziałach dysertacji w zakończeniu doktorant przedstawił szereg ocen i wniosków. Ich kwintesencje można zdaniem recenzenta ująć następująco:

-współcześnie żadna instytucja demokratycznego państwa odpowiedzialna za bezpieczeństwo, nie jest w stanie prawidłowo funkcjonować bez społecznego wsparcia, a najlepsze efekty w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości oraz innych zagrożeń przynosi współdziałanie społeczeństwa z Policją oraz lokalnym samorządem;

-obserwacja działań w ramach programu „Razem dla bezpieczeństwa” oraz wyniki przeprowadzonych badań dotyczących jego realizacji pozwalają stwierdzić, że to dzielnicowi jako policjanci pierwszego kontaktu wywierają znaczący wpływ na wizerunek Policji i jej postrzeganie przez społeczeństwo lokalne którego reprezentanci często zwracają się do dzielnicowych o pomoc w rozwiązywaniu szerokiej gamy problemów;

-dzielnicowy to swego rodzaju ambasador Policji w społeczności lokalnej, mający istotny wpływ na poziom zaufania obywateli do tej instytucji oraz na ich gotowość do współpracy;

-współdziałający ze sobą mieszkańcy policjanci i władze samorządowe wywierają w sposób zauważalny pozytywny wpływ w zakresie tworzenia i utrzymania bezpieczeństwa lokalnego;

-realizacja lokalnego programu profilaktycznego przyniosła także efekt w postaci utworzenia nowej płaszczyzny współpracy objętej nim społeczności lokalnej;

-realizacja lokalnych przedsięwzięć i programów prewencyjnych zwiększa zaufanie do Policji i zbliża ją do społeczeństwa.

W kontekście całości treści dysertacji sformułowane w zakończeniu wnioski (choć przedstawione w formie bardzo rozproszonej) należy uznać za prawidłowe i udowodnione. Jako widoczny mankament trzeba jednak wytknąć mgr. M. Jaworskiemu brak wskazania kierunków dalszych badań.

Struktura dysertacji, zawartość merytoryczna treści poszczególnych rozdziałów oraz metodologiczna poprawność analiz połączona z odpowiednim formułowaniem wniosków pozwala stwierdzić, że doktorant właściwie stosuje podejścia: opisowe, objaśniające i prognostyczne. Na pozytywną ocenę przygotowania naukowego mgr. M. Jaworskiego wpływa także odpowiedni w stosunku do badanej problematyki dobór i zastosowanie metod badawczych. Wykorzystane do przygotowywania rozprawy materiały źródłowe ujęte zostały w obszernej bo zamieszczonej na 23 stronach pracy bibliografii. Została ona podzielona na: źródła prawa, publikacje oraz źródła internetowe. Przedstawione w bibliografii pozycje

należy uznać za adekwatne do podjętej tematyki i oddające aktualny stan wiedzy naukowej. Należy jednak autorowi zwrócić uwagę na brak bardziej szczegółowego podziału publikacji np. poprzez wyodrębnienie działów: monografii, czy artykułów i opracowań. W odniesieniu do innych zagadnień bibliograficznych należy stwierdzić, że mgr M. Jaworski prawidłowo konstruuje przypisy. Podobną poprawność doktorant wykazuje przy opisie tabel, fotografii i rysunków które zamieścił w tekście rozprawy.

Autor rozprawy konsekwentnie i adekwatnie do treści rozważań stosuje aparaturę pojęciową właściwą dla politologii oraz w niezbędnym zakresie (co zrozumiałe zważywszy na jej tematykę) także terminologię z obszaru nauk o bezpieczeństwie. Dodać należy, że doktorant posługuje się czytelnym nie zawierającym formuł publicystycznych językiem naukowym co potwierdza dobre opanowanie warsztatu pisarskiego. Zważywszy na powyżej przedstawione oceny należy stwierdzić, że stanowiąca przedmiot recenzji rozprawa to mające nowatorski i oryginalny charakter rozwiązanie problemu badawczego dowodzące uzyskania przez mgr.M. Jaworskiego kwalifikacji do realizacji badań naukowych.

Konkluzje

Dokonane w poszczególnych rozdziałach rozprawy analizy oraz zbudowane w oparciu o nie wnioski w pełni potwierdzają teoretyczne i praktyczne znaczenie podjętego przez mgr. M. Jaworskiego problemu badawczego. Hipoteza główna oraz towarzyszące jej tezy i pytania badawcze zostały poddane weryfikacji w procesie badawczym zrealizowanym zgodnie z regułami metodologicznymi i merytorycznymi stosowanymi dla prac doktorskich z obszaru nauk o polityce i administracji. Ustalenia zawarte w poszczególnych częściach dysertacji mają charakter naukowy oraz są dobrze osadzone w materiałach źródłowych. Zawartość merytoryczna rozprawy pozwala na stwierdzenie, że doktorant realizując badania oraz prezentując ich efekty umiejętnie zastosował podejście politologiczne łącząc je z dorobkiem innych dyscyplin naukowych w szczególności zaś nauk o bezpieczeństwie. Ze względu na nowatorski charakter recenzowana dysertacja może być dobrym punktem wyjścia dla kolejnych analiz poświęconych zarówno ogólnie rozumianej polityce bezpieczeństwa lokalnego jaki zagadnieniom bardziej szczegółowym, dotyczącym konkretnych jej aspektów.

Wniosek końcowy

Przeprowadzone przez mgr. Mariusza Jaworskiego badania oraz zaprezentowane w oparciu o uzyskane wyniki wnioski i rekomendacje dowodzą dobrej orientacji doktoranta w obszarze problematyki będącej przedmiotem dysertacji. Mimo zasygnalizowanych niedoskonałości i uwag krytycznych recenzowana rozprawa nie budzi wątpliwości w zakresie dojrzałości badawczej jej autora. Została ona potwierdzona na drodze poprawnego sformułowania przedmiotu badań i celów badawczych, określenia problemu badawczego jak również, przyjęcia i weryfikacji hipotezy badawczej. Na pozytywną ocenę dysertacji wpłynął także właściwy dobór metod badawczych oraz czytelne i dobrze usystematyzowane przedstawienie rezultatów badań. Reasumując stwierdzam, że rozprawa spełnia warunki określone w przepisach prawa oraz wnoszę o dopuszczenie mgr. Mariusza Jaworskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. Włodzimierz Fehler prof. uczelni